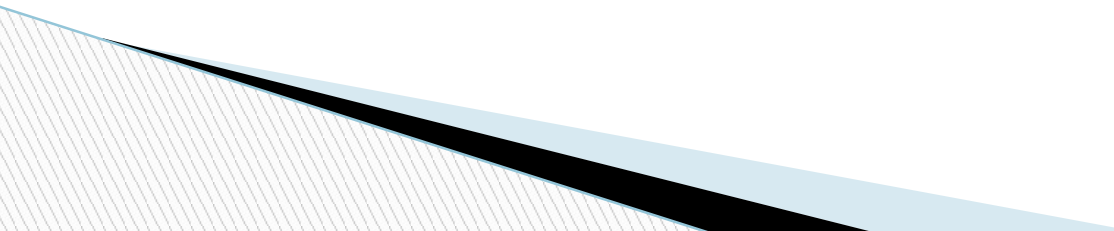
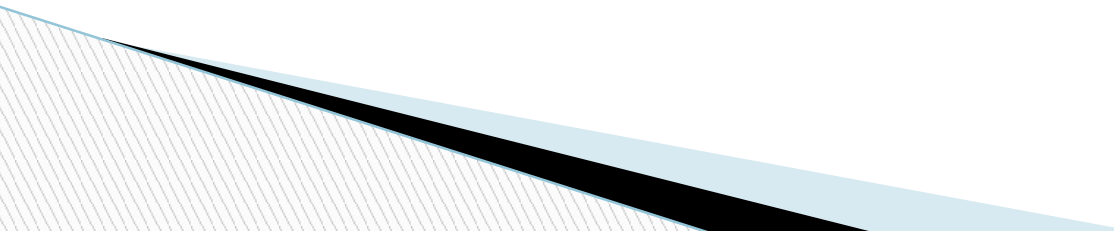

Литература з теми:

- Андреев Ю. В. Цена свободы и гармонии. СПб., 1998.
- Боннар А. Греческая цивилизация. Ростов-на-Дону, 1994. Т. 1—2.
- Бузольт Г. Греческие государственные и правовые древности. Харьков, 1894.
- Дюрант В. Жизнь Греции. М., 1997.
- Зелинский Ф. Ф. История античной культуры. СПб., 1995.
- История Древней Греции / Под ред. В. И. Кузищина. М., 1996.
- Пёльман Р. Очерк греческой истории и источниковедения. СПб., 1999.

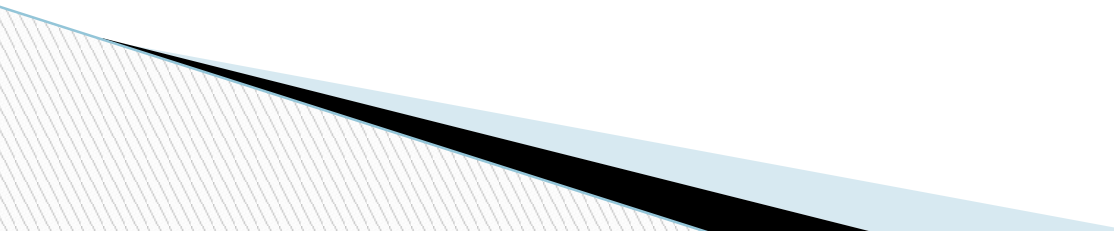
- ▣ **ПРЕДМЕТ-** історія Стародавньої Греції вивчає процес виникнення, розвитку, функціонування давньогрецької цивілізації в басейні Середземного і Чорного морів.

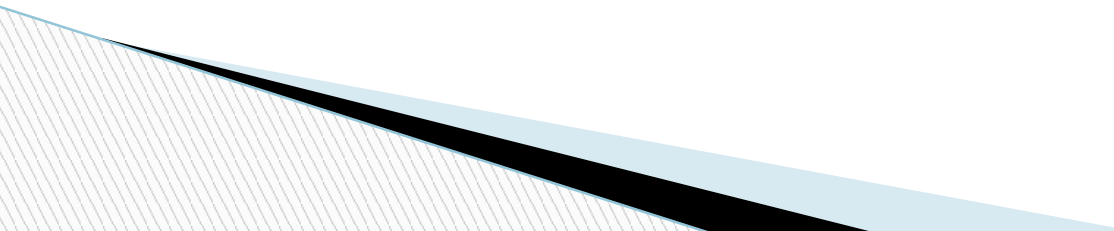
 - ▣ **ЗАВДАННЯ:** 1) Виявлення особливостей і закономірних рис формування античної цивілізації в її двох варіантах: еллінському і римському.
 - ▣ 2) Вивчення умов формування і розвитку громадянської общини – полісу та основних етапів розвитку державних інститутів античності.
-

- 3) Формування уявлень про особистості античного періоду і вивчення основних досягнень культури, про творчий потенціал суспільства, прояви діяльності громадянина античної епохи.
 - 4) Вивчення особливостей економічного і соціального розвитку античного суспільства, проблеми власності в античності.
 - 5) Робота з першоджерелами, критичне ставлення до наявних літературних та історичних джерел, вироблення вміння вести дискусію, формувати самостійні висновки на основі вивчення творів стародавніх авторів.
-

- ▣ **ХРОНОЛОГІЧНІ РАМКИ КУРСУ:** XXX ст. до н. е. до IV ст. н. е.
- ▣ **ГЕОГРАФІЧНІ РАМКИ** давньогрецької історії не були постійними, а змінювалися і розширювалися в міру історичного розвитку.
- ▣ **ПЕРІОДИЗАЦІЮ** історії Стародавньої Греції можна розділити на три великих етапи: 1) перші державні утворення II тисячоліття до н. е. (історія Криту та Ахейської Греції); 2) формування і розквіт полісів як незалежних міст-держав, створення високої культури (XI—IV ст. до н. е.); 3) завоювання греками Перської держави, утворення елліністичних суспільств і держав.

□ **Хронологія мінойського періоду:**

- 1. *Раннемінойський* (XXX—XXIII ст. до н. е.) — панування родових відносин.
 - 2. *Середньомінойський* період, або період старих палаців (XXII—XVIII ст. до н.е.) — утворення державної структури, виникнення різних соціальних груп, писемності.
 - 3. *Пізньомінойський* період, або період нових палаців (XVII—XII ст. до н. е.), — об'єднання Криту і створення критської морської держави, розквіт критської державності, культури, завоювання Криту ахейцями і занепад Криту.
-

- ▣ **Хронологія елладських періодів** материкової (Ахейської) Греції:
 - ▣ 1. *Ранньоелладський* період (XXX— XXI ст. до н. е.) — панування первісних відносин, догрецьке населення.
 - ▣ 2. *Середньоелладський* період (XX— XVII ст. до н. е.) — розселення греків-ахейців у південній частині Балканської Греції, в кінці періоду - розкладання родоплемінних відносин.
-

- 3. *Пізньоелладський, або мікенський* (XVI—XII ст. до н. е.),— виникнення ранньокласового суспільства і держави, поява писемності, розквіт мікенської цивілізації та її занепад.
- **Полісний етап** історії Стародавньої Греції залежно від ступеня соціально-економічного, політичного і культурного розвитку поділяється на три періоди:
- 1. *Гомерівський* період, або темні століття, або передполісний період (XI— IX ст. до н. е.), — родоплемінні відносини в Греції.

- 2. *Архаїчний* період (VIII—VI ст. до н. е.) — формування полісного суспільства і держави. Розселення греків по берегах Середземного і Чорного морів (Велика грецька колонізація).
- 3. *Класичний* період грецької історії (V—IV ст. до н. е.) — розквіт давньогрецької цивілізації, раціональної економіки, полісного ладу, грецької культури.
- **Елліністичний етап** давньогрецької (і давньосхідної) історії теж ділиться на три періоди:

- 1) *Східні походи Олександра Македонського та утворення системи елліністичних держав (30-ті роки IV ст. до н. е. — 80-ті роки III ст. до н. е.);*
- 2) *функціонування елліністичних суспільств і держав (80-ті роки III ст. до н. е. — середина II ст. до н. е.);*
- 3) *криза елліністичної системи і завоюванням елліністичних держав Римом на Заході та Парфією на Сході (середина II ст. — I ст. до н. е.).*
Захоплення римлянами в 30 р. до н. е. останньої елліністичної держави - Єгипетського царства,

керованого династією Птолемеїв, — означав кінець не тільки елліністичного етапу давньогрецької історії, але і кінець тривалого розвитку давньогрецької цивілізації, який становить зміст курсу «Історія Стародавньої Греції».

ДЖЕРЕЛА з історії Стародавньої Греції

- ▣ Це насамперед *письмові матеріали* (історичні праці, твори художньої та наукової літератури, публіцистика, промови ораторів, юридичні документи, листи, ділові документи і т.і.);
- ▣ *пам'ятники матеріальної культури*, в основному видобуваються при археологічних розкопках (руїни міст, залишки фортечних споруд, громадських будівель, житлових будинків, гробниць, храмів, знаряддя праці, зброя, предмети побуту і т. п.);
- ▣ *матеріал етнографічних спостережень* (вивчення прадавніх звичаїв, установ, обрядів);

Речові джерела

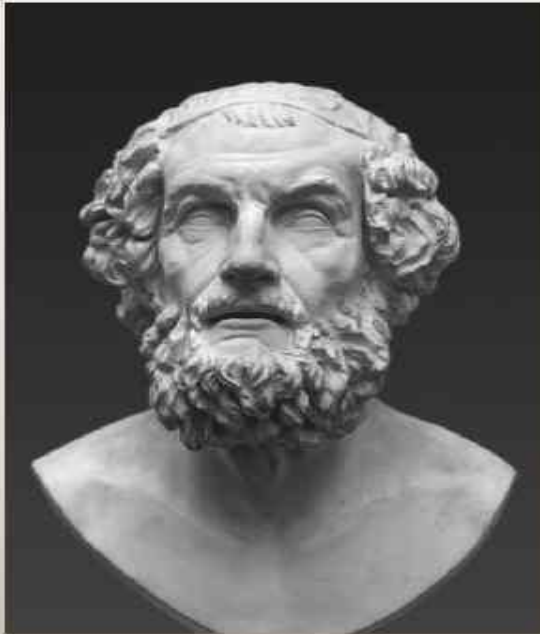

Генріх Шліман

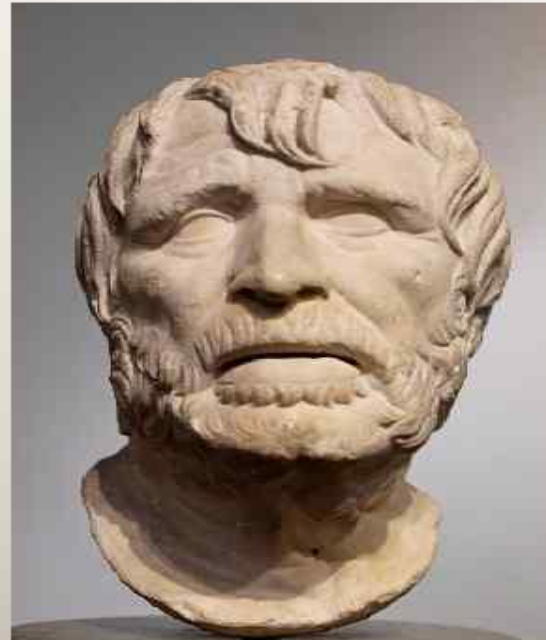

Артур Еванс

Письмові джерела

Гомер

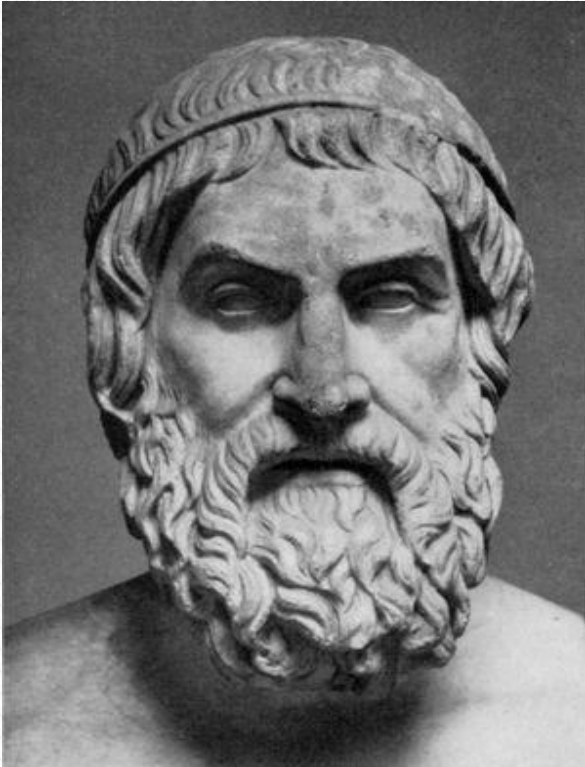

Гесиод

Іліада
Одісея

Теогонія
Труди та дні

Речові джерела

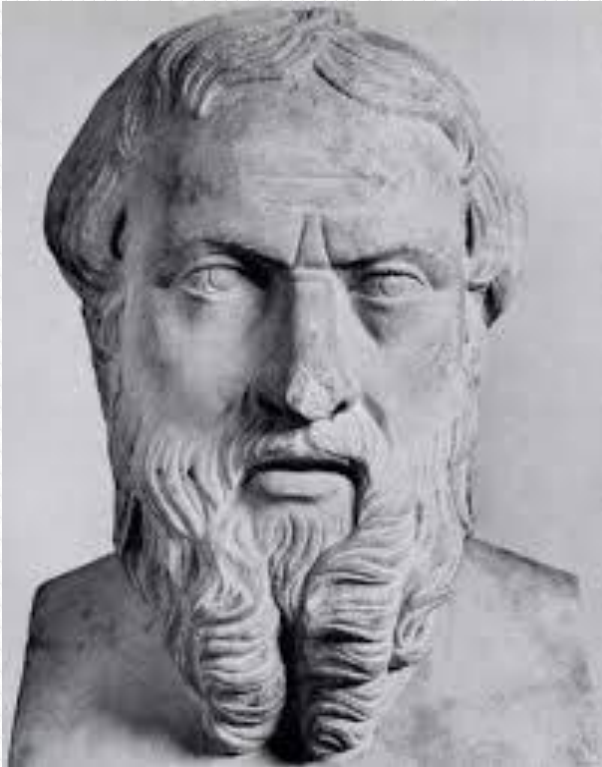

Солон

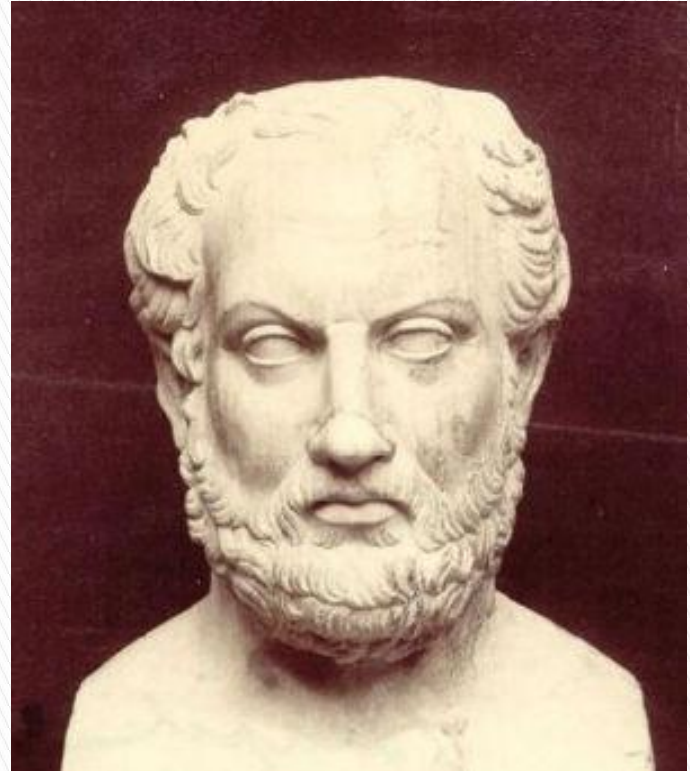

Сапфо

Речові джерела

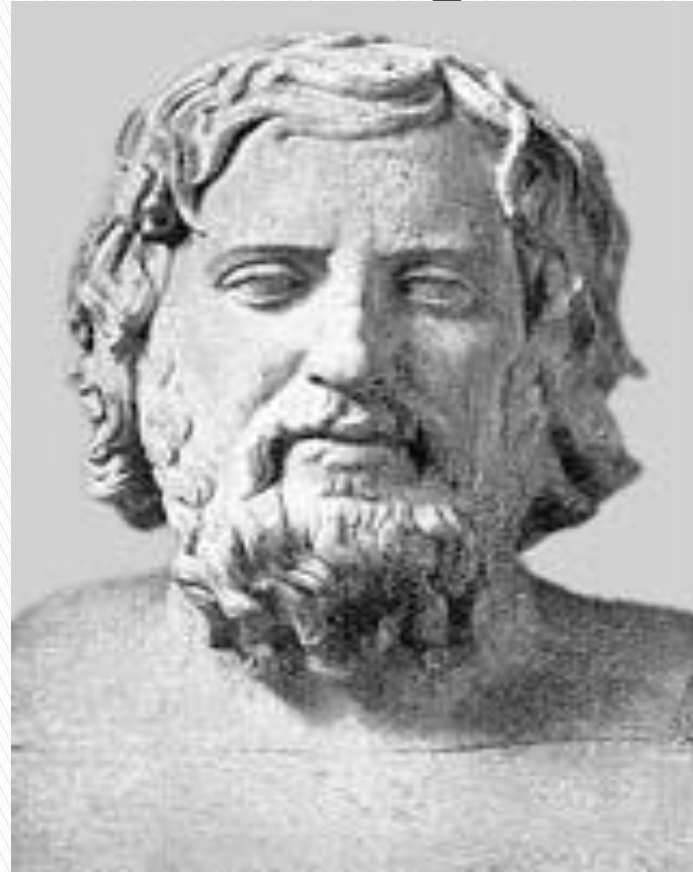

Геродот
Історія

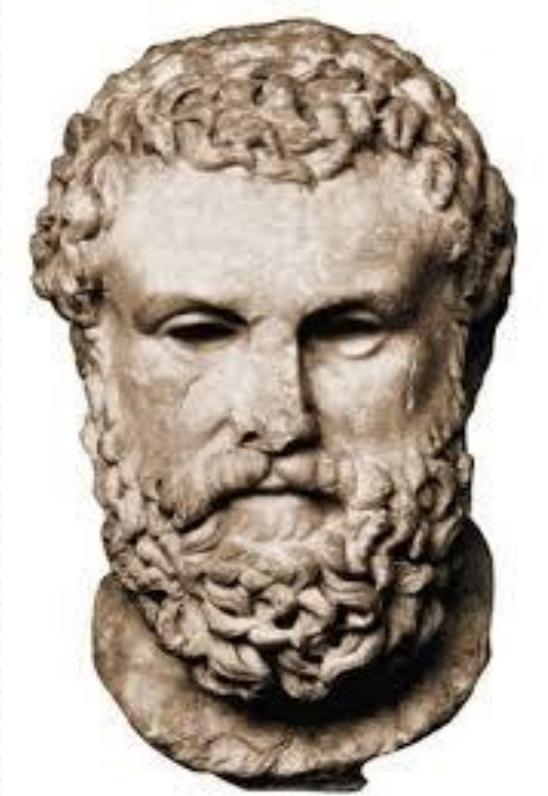
Фукідід
Пелопонеська війна

Речові джерела

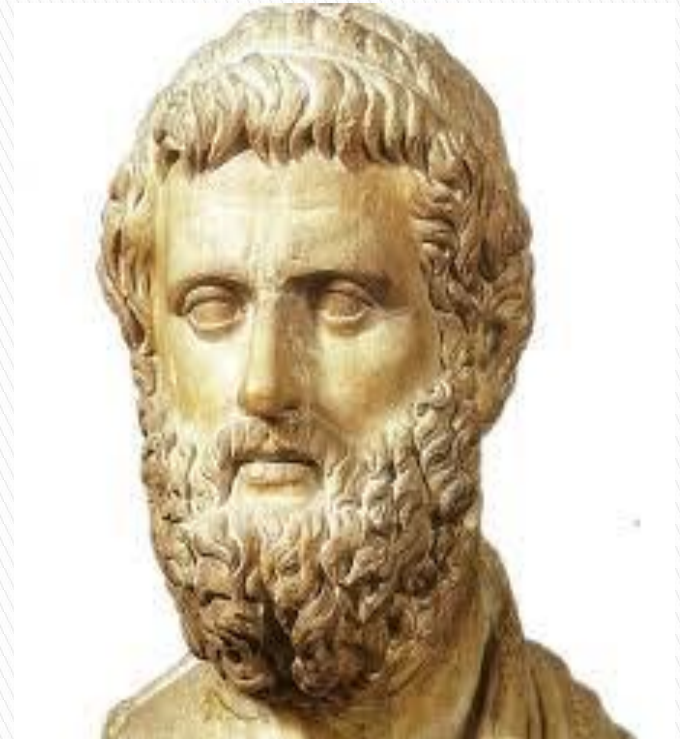

Ксенофонт Грецька історія

Речові джерела

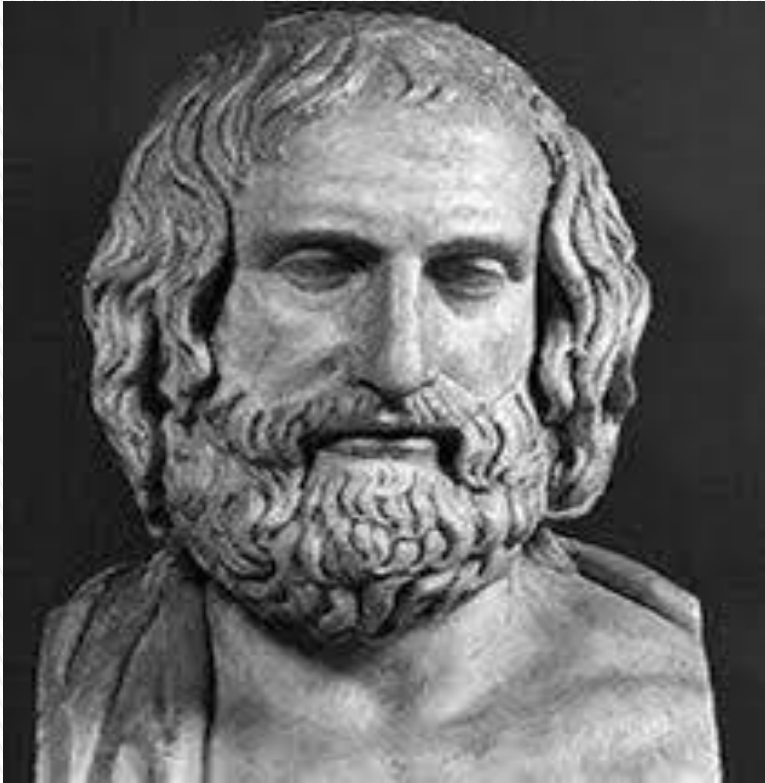

Есхіл
Перси

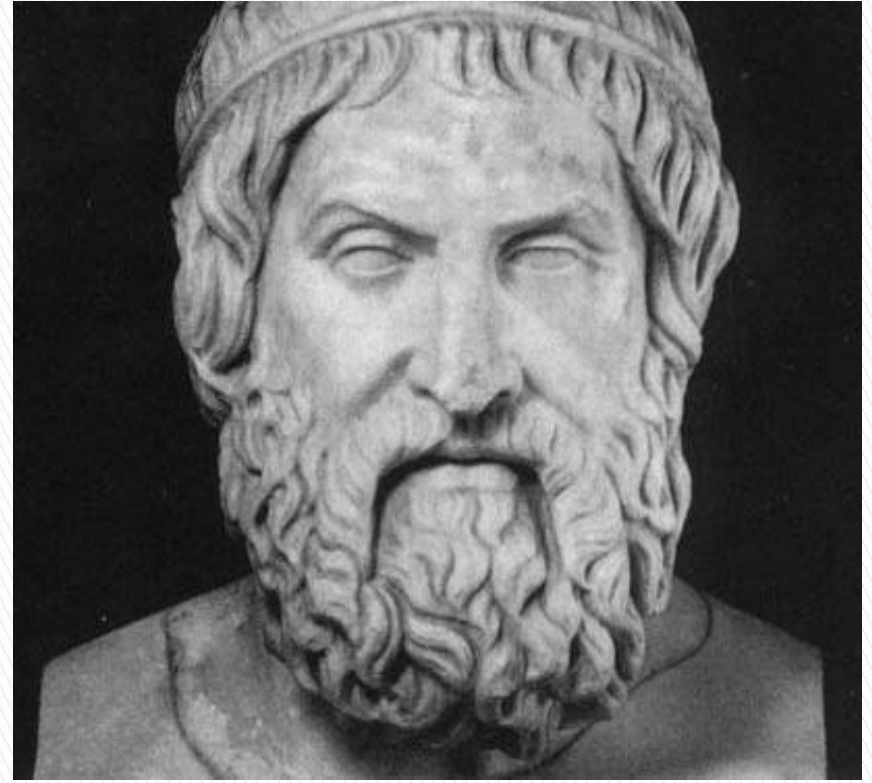

Софокл
Цар Едіп

Речові джерела

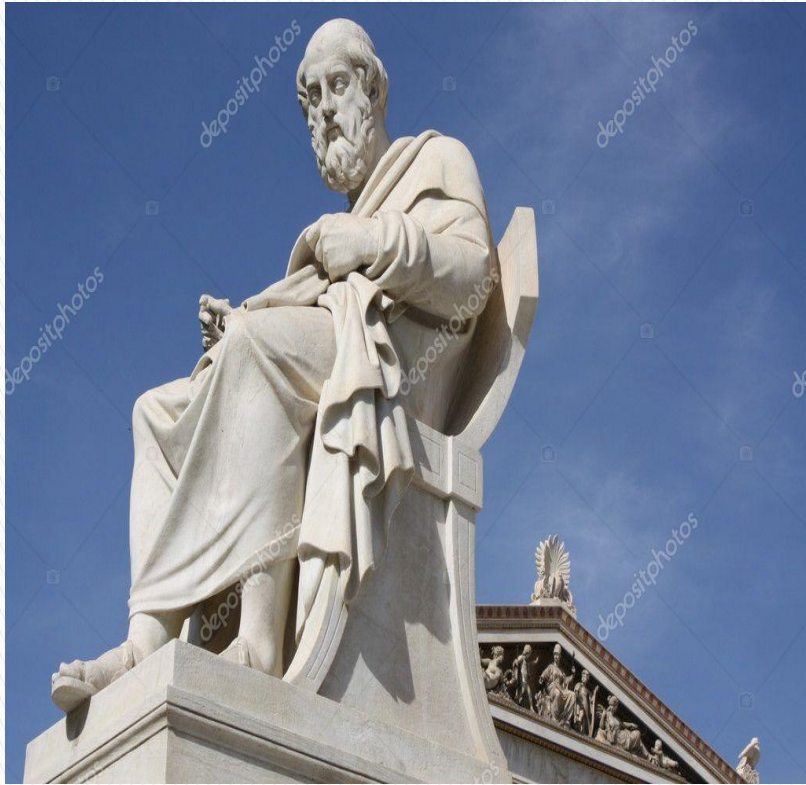

Евріпід
Медея

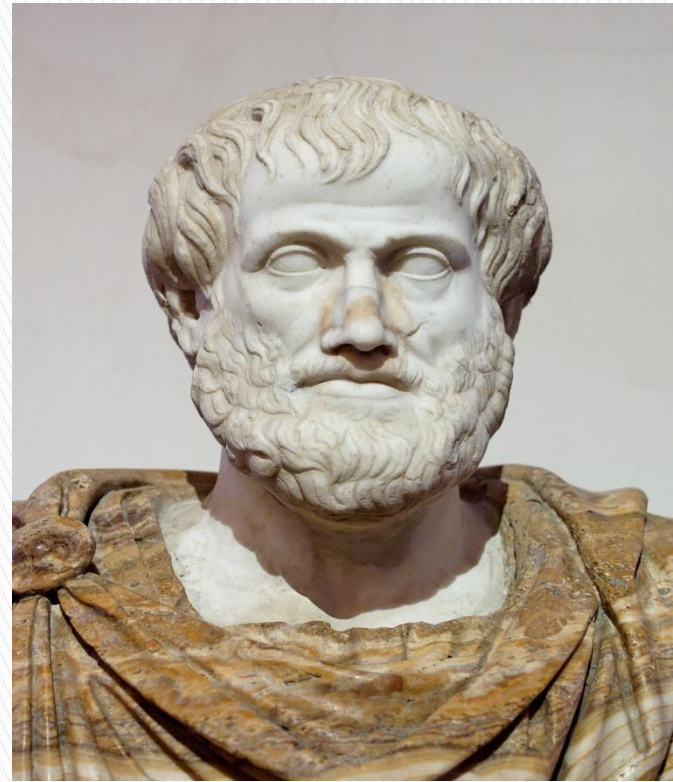

Аристофан
Вершники

Речові джерела

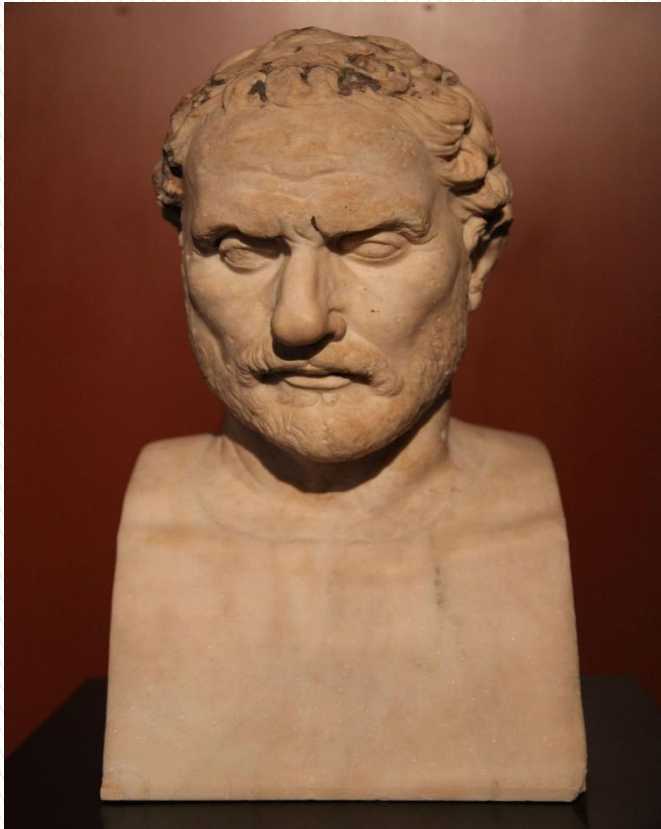

Платон
Держава

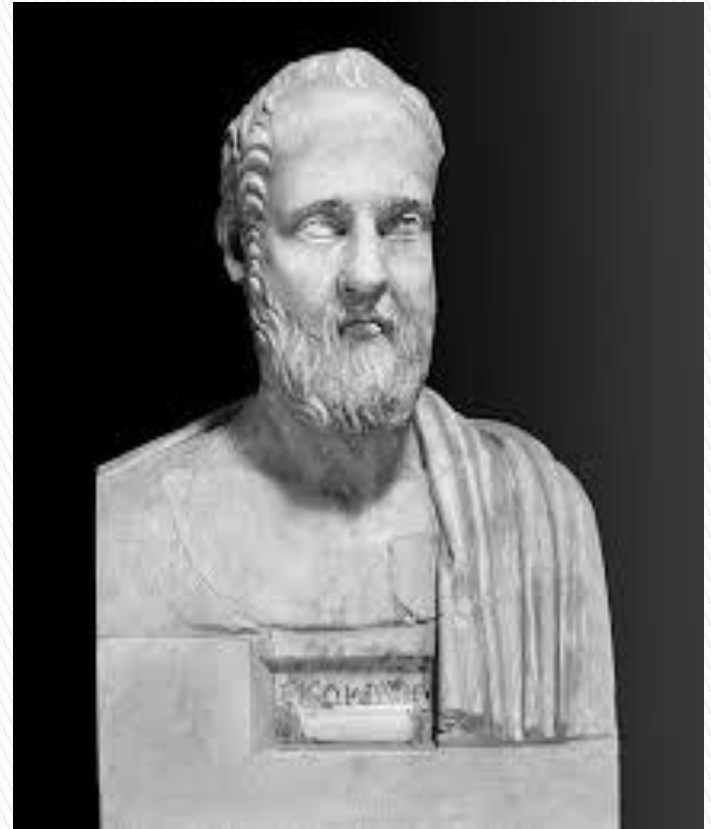

Аристотель
Афінська політія

Речові джерела

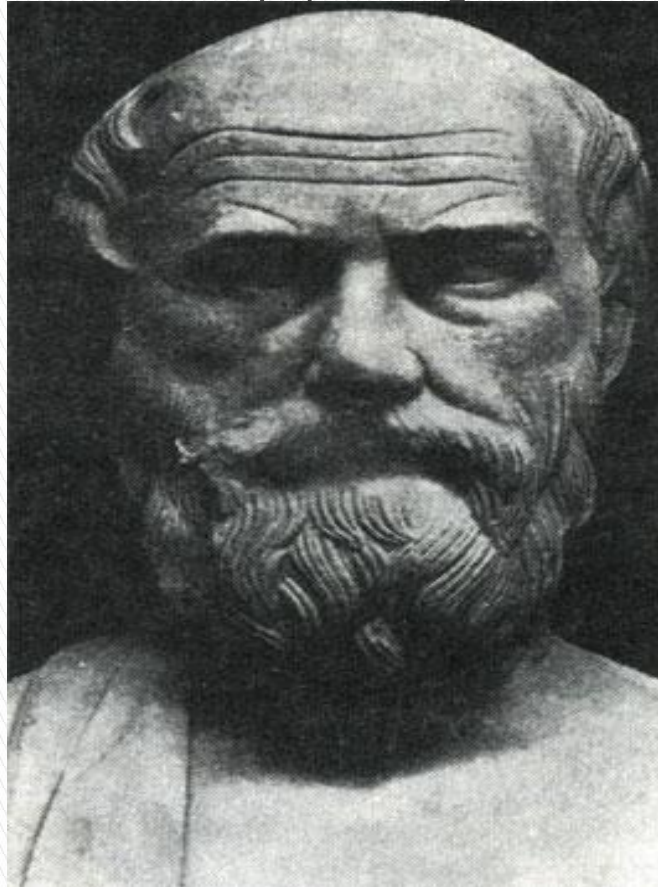

Демосфен

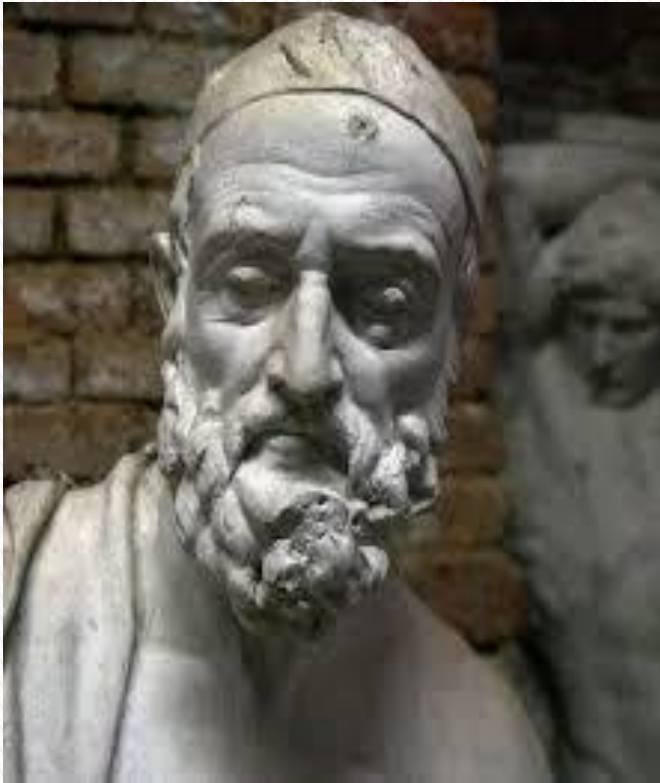
Ісократ

Речові джерела

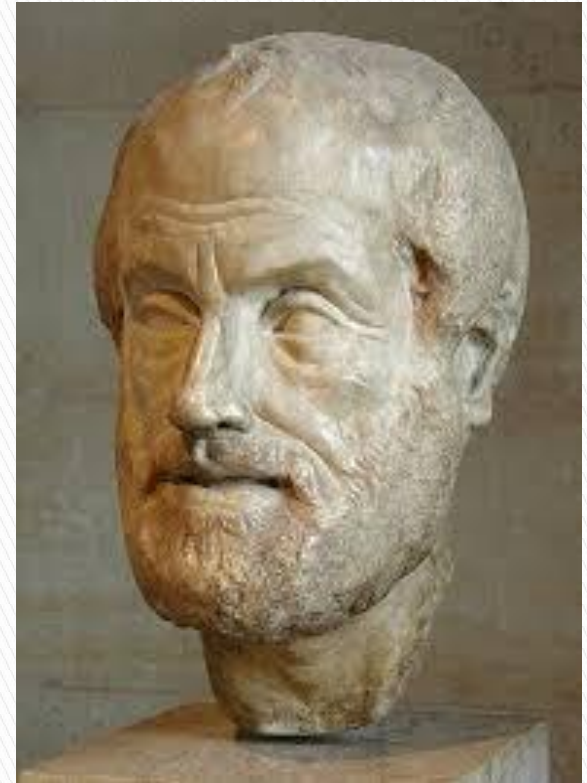

Лісій

Речові джерела

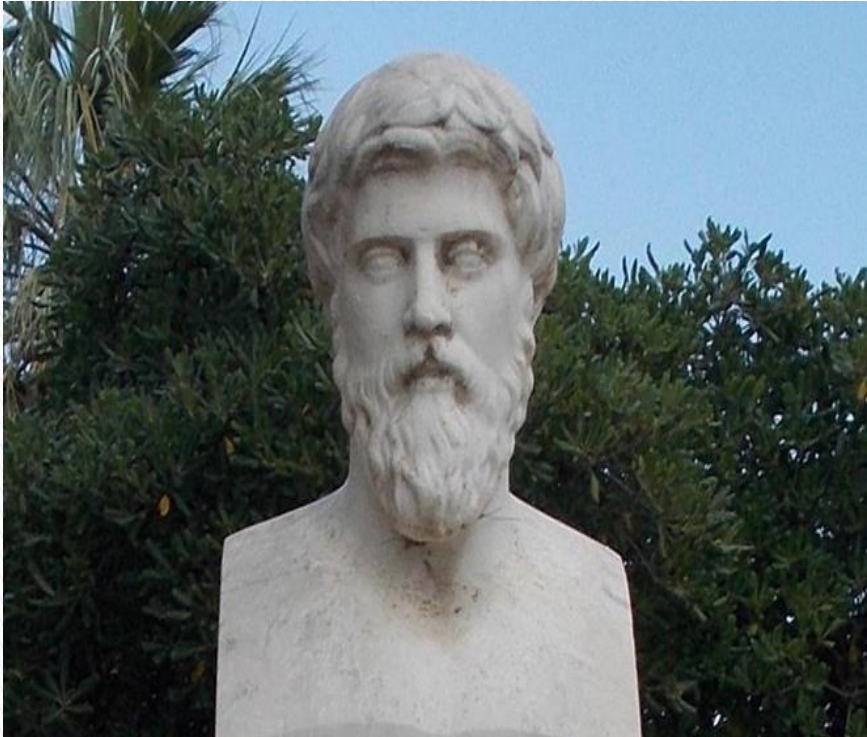

Полібій
Всесвітня історія

Діодор Сицилійський
Історична бібліотека

Речові джерела

Плутарх
Порівняльні життєписи

Павсаній
Опис Еллади

- велика кількість різноманітних написів, монети (*епіграфічні джерела*).
- Відомості про далеке минуле можна почерпнути за допомогою *аналізу структури словникового запасу давньогрецької мови і переказів усної народної творчості* (записаних фольклорних матеріалів).

СТАНОВЛЕННЯ АНТИКОЗНАВСТВА ЯК НАУКИ

- Початок цьому поклали знаменитий вчений **V ст. до н. е.** *Геродот*, засновник історичної науки, і його молодший сучасник *Фукидід*.
- Перші наукові роботи з історії Стародавньої Греції відносяться до **кінця XVIII – початку XIX ст.** В цей час провідні західноєвропейські дослідники античності *Ф. Вольф*, *Б. Нібур* і *Р. Бентлі*, розробивши принципи аналізу джерел, створили історико-критичний метод історичного дослідження.

Розвиток антикознавства

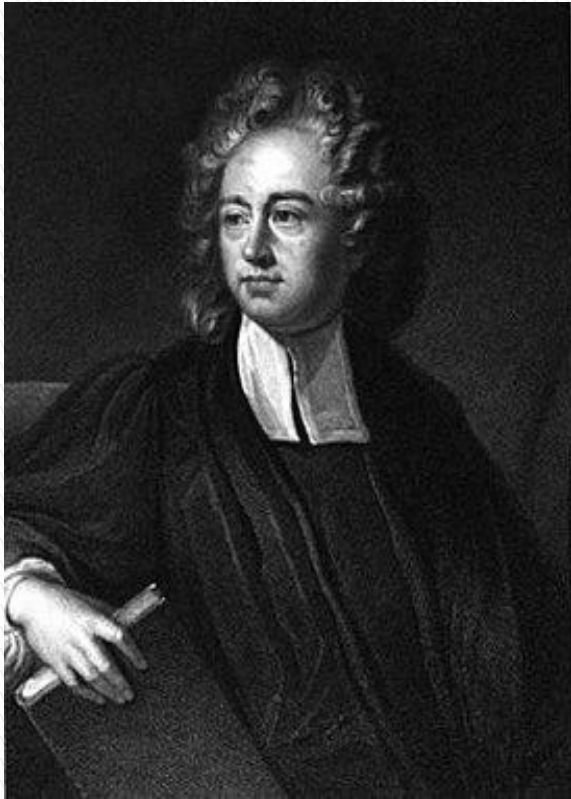

Ф. Вольф

Г.Б. Нібур

Розвиток антикознавства

Р. Бентлі

І. Вінкельман

Розвиток антикозnavства

А. Бьок

І. Дройзен

Розвиток антикознавства

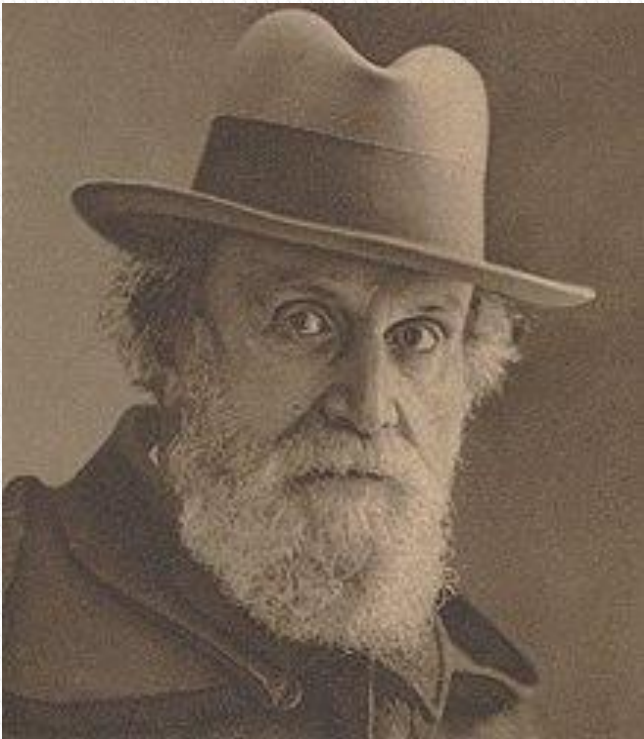

М.С. Куторга

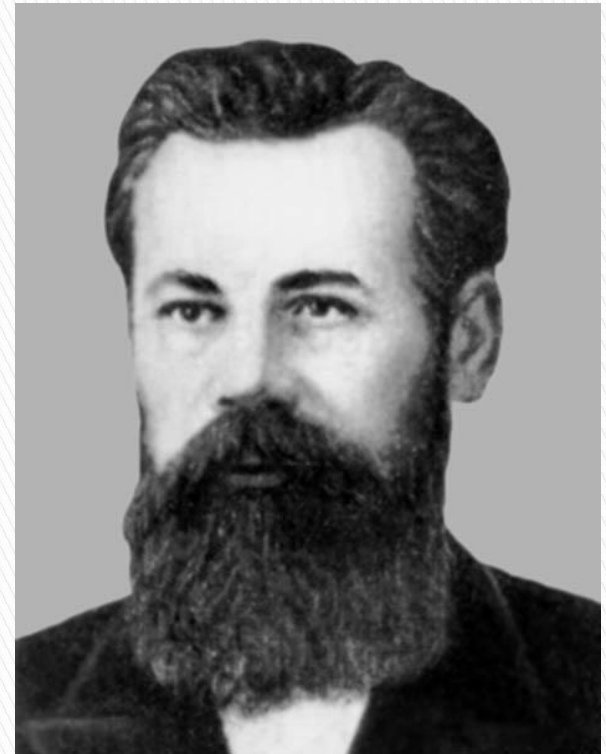

В.В. Латишев

Розвиток антикознавства

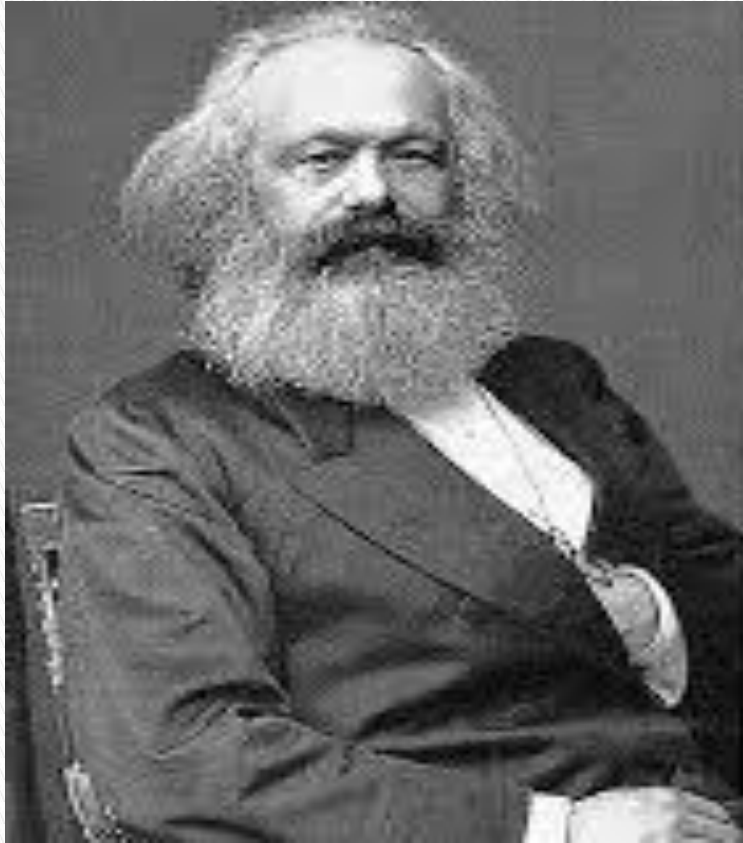

Ф.Ф. Зелінський

В.П. Бузескул

Розвиток антикознавства

К. Маркс

Ф. Енгельс

Розвиток антикознавства

Дж. Чедвік

М. Вентріс

- Засновником античного мистецтвознавства є німецький історик *В. Вінкельман*, який видав у **1763 р.** *«Історію мистецтва давнини»*, в якій була дана перша класифікація творів грецького мистецтва.
- **На початку ХІХ в.** великий вплив на розвиток антикознавства зробив німецький учений *А. Бек*, який на основі зібраних написів вивчив економічну історію Афін.

- Німецький історик *В. Дройзен* першим досліджував історію грецького світу після походів Олександра Македонського і назвав цей період терміном «еллінізм». Його *«Історія еллінізму»* (рос. пер. **1890-1893**) – це перше систематичне дослідження останніх трьох століть давньогрецької історії.
- Значним явищем в антикознавстві стала *«Історія Греції»* англійця *Дж. Грота*. У цьому 12-томному дослідженні історія афінського поліса і створення

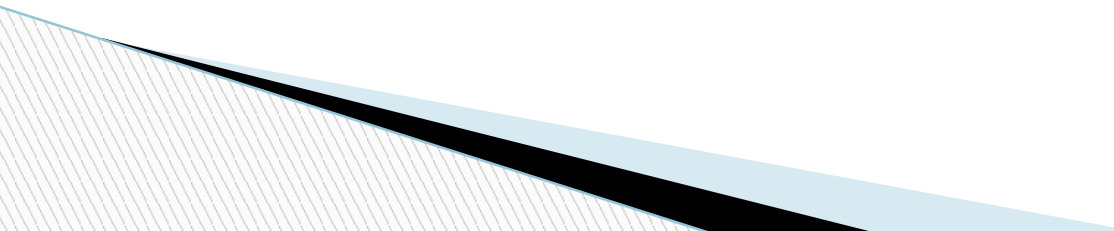
демократії розглядалися як центральні події всієї давньогрецької історії. Такий підхід став основним для більшості дослідників Давньої Греції.

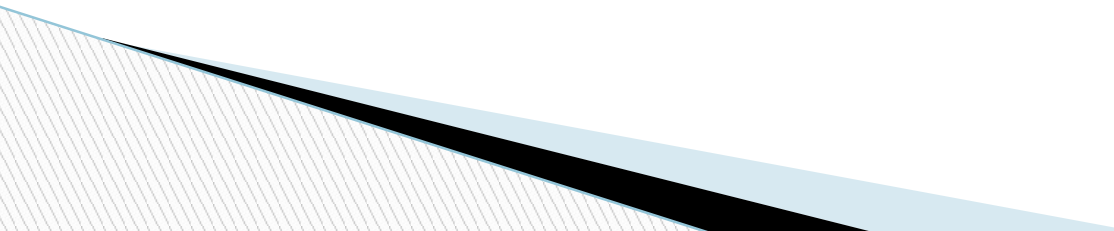
- ▣ У Російській імперії родоначальником методу критичного використання античних джерел став професор Санкт-Петербурзького університету
- ▣ *М. С. Куторга (1809-1886)*, який займався вивченням афінського суспільства.

- Історико-філологічний напрям розвивали *Ф. Ф. Соколов (1841-1909)* і *Ст. Ст. Латишев (1855–1921)*, який заклав основи вивчення соціально-політичної історії держав Північного Причорномор'я.
- Культурно-історичний напрям очолив *Ф. Ф. Зелінський (1859-1944)*. Соціально-економічні проблеми досліджували *М. І. Ростовцев* і *М. М. Хвостов*. Початок соціально-політичного напрямку у вивченні античності поклали роботи *В. П. Бузескула (1858-1931)* з афінської демократії.

- В історії класичної Греції найбільше привертала увагу вчених, безумовно, афінська демократія.
- Цікаві роботи з історії класичних Афін створили *П. Родс, М. Хансен, Дж. Обер, Р. Осборн*. Цікавить учених і Афінська морська держава – найбільше військово-політичне об'єднання полісів у давньогрецькій історії (*Р. Мейггс*).

ГРЕКИ І МОРЕ

- Середземномор'я було одним із регіонів, де зародилися і розцвіли багато стародавніх цивілізацій.
 - Особливо сприятливими умовами відрізняється Егейське море, що омиває на заході Балканський півострів, а на сході – Малу Азію.
 - Егейське море стало своєрідним мостом, по якому культура давньосхідних цивілізацій прийшла до народів Європи.
-

- Ціною великих зусиль і втрат греки навчилися боротися з морською стихією і стали майстерними мореплавцями.
 - **У V ст. до н. е.**, коли з'явилися швидкохідні та надійні кораблі, греки вже подорожували не менше восьми місяців на рік, за винятком зими.
-

ГЕОГРАФІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ ТА ПРИРОДНИЙ СВІТ ДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

- Своєю країною греки назвали *Елладаю*. Вона включала три регіони: *Балканську Грецію* (що займала значну частину Балканського півострова), *західне узбережжя Малої Азії та численні острови Егейського моря*.
- Великі проблеми виникали у хліборобів через бідність Еллади прісною водою. Крім чотирьох річок (*Пена, Ахелой, Алфей і Паміс*), всі інші були маловодними та пересихали в літню спеку.

- Нестача родючих земель при постійному зростанні населення зумовила розвиток ремесел і торгівлі. Цьому сприяло і наявність у Греції різних *корисних копалин*: гончарна глина, залізна руда, поклади свинцево-срібних руд, родовища золота, чудовий мрамур. *На столі греків* переважали овочі, фрукти та молочні продукти (оливки, виноград, овечий сир), що цілком відповідало умовам життя в середземноморському кліматі.

- Вся територія Еллади гірськими хребтами ділилася на безліч однотипних екологічних районів, межі яких, як правило, збігалися з кордонами полісів.
- Греки були одним з численних народів, які належали до *індоєвропейської мовної сім'ї* і розселилися на великих територіях Європи й Азії. Егеїду в основному населяли *чотири племінні групи*, що говорили на різних діалектах давньогрецької мови: *ахейці, дорійці, іонійці та еолійці*.

- Ахейці, проникли на територію Балканської Греції в кінці III тисячоліття до н. е., в епоху бронзового століття, були першою племінною групою стародавніх греків, які осіли в Егеїді.
- У кінці II тисячоліття до н. е. дорійці (мабуть, першими освоїли залізо) частину ахейців винищили, підкорили або асимілювали, а решту відтіснили з родючих рівнин *Пелопоннесу*.

- У Егеїді, крім греків, ще проживали й *інші народності* – пеласги, лелеги, карійці (невеликі племена догрецького населення); на півночі Балканського півострова жили македоняни і фракійці, а на північному заході – іллірійці.
- Була вироблена *койне* – єдина загальногрецька мова, в якій розчинились всі діалекти давньогрецької мови.

